

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра теорії та історії політичної науки

**Бунь Вікторія Вікторівна
Мотрен Святослав Миколайович**

**Методичні рекомендації та матеріали для вивчення
навчальної дисципліни**

“ ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ ВЧЕНЬ (ІІІ ЧАСТИНА)”

для студентів другого року навчання спеціальності 052 «Політологія»
освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» (денна форма навчання)

Львів 2022

Затверджено на засіданні кафедри теорії та історії політичної науки

Протокол №12 від 28. 06. 2022 року

Схвалено Вченою радою філософського факультету

Протокол №271/7 від 26. 08. 2022 року

ЗМІСТ

1. Вступ. Опис навчальної дисципліни.....	3
2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни.....	4
3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни	5
4. Основна та додаткова література навчальної дисципліни.....	6
5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни	10
6. Теми та зміст семінарських/практичних занять навчальної дисципліни. Література	13
7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни.....	20
8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів.....	21
9. Розподіл балів, що присвоюється студентам	22
10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену).....	23

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	<u>Галузь знань</u> 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна
	<u>Спеціальність</u> 052 «Політологія»	
Модулів – 1		<i>Рік підготовки:</i>
Змістових модулів – 1		2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – немає		<i>Семестр</i>
Загальна кількість годин – 120		3-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 3,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: перший (бакалаврський)	<i>Лекції</i>
		32 год.
		<i>Практичні, семінарські</i>
		32 год.
		<i>Лабораторні</i>
		0 год.
		<i>Самостійна робота</i>
		56 год.
<i>Індивідуальні завдання: 0 год.</i>		
<i>Вид контролю: екзамен</i>		

2. Мета та завдання, компетентності та результати навчальної дисципліни навчальної дисципліни

Навчальний курс „Історія політичних вчень (III частина)” є нормативною дисципліною студентів-бакалаврів спеціальності “Політологія”. Вона викладається у 3 семестрі в обсязі 4 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Курс спрямовано на оволодіння фактологічним наповненням визначених програмою текстів з тим, аби досконало знати основну проблематику історії політичних вчень, бути здатним розрізняти, порівнювати та інтерпретувати множини поглядів представників історії політичної думки

Логіка вивчення курсу передбачає опрацювання студентами низки першоджерел, а також опанування змістовими положеннями з певного переліку критичної літератури, у результаті чого вони повинні вміти оцінювати контекст, в якому генерувалися ідеї, та зі зворотної перспективи – аналізувати механізм творення історично-соціальної реальності внаслідок домінування тих чи інших ідей.

Навчальну дисципліну «Історія політичних вчень (III частина)» студенти вивчатимуть у першому семестрі другого року навчання.

Мета: на основі вивчення оригінальних текстів та текстів інтерпретаційних, виробити ґрунтовне розуміння змісту авторських концепцій представників політичної думки епох Відродження, Нового Часу і Просвітництва, з’ясувати причини її формування та принципи розвитку у різних аспектах.

Завдання:

- виокремлення і аналіз соціально-політичних та історичних детермінант формування політичної думки визначеного періоду;
- розгляд змістової частини множини політичних концепцій XIV – початку XIX століття;
- виявлення закономірностей становлення та історичної трансформації основних політичних інститутів епох, які вивчатимемо;
- екстраполяція на сучасний політичний процес принципів і механізмів функціонування та зміни системи політичних відносин в окреслений період;
- визначення політичних, правових, економічних, культурно-духовних вимірів буття людини, відстеження їх взаємопроникнення та взаємозалежності;
- оволодіння базовим категоріально-поняттєвим та аналітично-дослідницьким апаратом політичної науки;
- застосування критичного мислення, раціональної аргументації, аналізу та синтезу; вільне орієнтування у предметній ділянці та базовій специфіці цього сегменту знання.

Після успішного завершення курсу студент набуде:

• Спеціальних компетентностей:

- Здатність застосовувати політологічне мислення для розв’язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
- Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.
- Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

Програмні результати навчання:

- Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.
- Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

3. Семестровий план і структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		п./с.	лаб.	інд.	ср.	
1	2	3	4	5	6	7
Змістовий модуль 1						
Тема 1. Політико-соціальний контекст та історичні умови формування політичної думки 18-19 ст.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 2. Індивідуалістична традиція Англії: політичний та економічний аспекти.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 3. Державотворча традиція США: суб'єкти, практика, інститути.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 4. На зламі епох: просвітництво і романтизм.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 5. Соціально-політичні утопії XIX ст.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 6. Ідейно-теоретичні та соціально-економічні джерела марксизму.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 7. Ідея колективних тіл і секулярних релігій. Народ, держава, людство – приклади уособлення Абсолюту епохи.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 8. Класичний (ортодоксальний) марксизм.	7,5	2	2			3,5
Тема 9. Проблеми розвитку марксизму після К. Маркса і Ф. Енгельса.	7,5	4	4			3,5
Тема 10. Ідейна спадщина марксизму наприкінці XIX — на початку XX ст.	7,5	2	2	-	-	3,5
Тема 11. Наслідки модернізації в глобальному контексті	7,5	2	2			3,5
Тема 12. Візуалізація образів епохи становлення капіталістичного ладу.	7,5	2	2			3,5
Тема 13. Прикладний кейс – «соціалізм в окремо взятій країні».	7,5	2	2			3,5
Тема 14. Історія становлення та базові принципи анархізму.	7,5	2	2			3,5
Тема 15. Особливості розвитку політичної думки Західної Європи в другій половині XIX ст. — на початку XX ст.	7,5	2	2			3,5
Тема 16. Місце історії зарубіжних політичних вчень у системі соціальних і гуманітарних наук.	7,5	2	2			3,5
Разом – Змістовний модуль 1	120	32	32	-	-	56
РАЗОМ	120	32	32	-	-	56

4. Основна та додаткова література

Для засвоєння матеріалу дисципліни необхідно опрацювання таких джерел та літератури:

Тема 1.

1. Бертран Рассел. Мудрість заходу / Виникнення сучасної філософії
<https://drive.google.com/open?id=1T-RGY3DpZhlLDCCK5JVsbTp4ZV0sw1Mpg>
2. <https://drive.google.com/open?id=15nhup9eyoIDjxfmg8m-w90nwA5aG88O>

Тема 2.

- 1) Джордж Г. Себайн, Томас Д. Торсон. Історія політичної думки. – К., 1997. – 838 с.
Лібералізм: філософський радикалізм
https://drive.google.com/file/d/1fG-Wg08H_9xh-D9POjROGACeylNjkq-I/view?usp=sharing
Модернізований лібералізм
<https://drive.google.com/file/d/1umNdHSyAK1rhb-VDWo99CpFRyPUEWuPf/view?usp=sharing>
- 2) Віл Кімліка. Сучасна політична філософія: вступ / **Утилітаризм.** –
https://drive.google.com/open?id=1vQ0IMGOhkDK-NFZ2SnbpK0o33tln3_J7

Тема 3.

1. Джон М. Робертс, Одд А. Вестад. Світова історія / Книга шоста. Велике прискорення // **Політичні зміни: англосаксонський світ /**
https://drive.google.com/open?id=16diaoA9n9ivOSdHy6_FyeirLOTm8h5QC
2. Фарід Закарія. Майбутнє свободи: неліберальна демократія у США та за її межами
Епоха демократії
<https://drive.google.com/open?id=1UNww9WOIXcppqXCJJKhHx9EMR3uauz7j>
Звивиста стежа
https://drive.google.com/open?id=1es4M78ieRfhs2HJOShtmlONFXUt_uoJjb
Неліберальна демократія
<https://drive.google.com/open?id=143n1e1jBARJyi4X9ygnElq3RI1D10kLE>
Надлишок демократії
https://drive.google.com/open?id=1bRryw2ffe-U1IXnEANSs6-eGAf_V10-B
Занепад авторитету влади
<https://drive.google.com/open?id=1gatBzJXcKsaUP8qsUmUiFyVHAXCH7L1K>
3. Фарід Закарія. *Пост американський світ.* –
МОГУТНІСТЬ АМЕРИКИ
https://drive.google.com/open?id=1IEne_Hx3VR-VAfHG5y_aeSIJR-QXw9
Секретна зброя – освіта (акценти з розділу)
<https://drive.google.com/open?id=1XNtgxD714rBHyyBnb1G2Lfsn1XqfFkkk>
4. Алмонд Г., Павел Дж., Стром К., Далтон Р.. *Порівняльна політологія сьогодні: Світовий огляд*
ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА США
<https://drive.google.com/open?id=1TloCmSNm0e8xTNGrLXDr-J6JVtTiCseE>
5. Дмитро Шеренговський: «Якісна освіта дає основу для творення, а не відтворення»
<https://theukrainians.org/dmytro-sherengovskyi/?fbclid=IwAR1x3P-nVB-nefJASTAx99OxROAlfKbCkHq0TOpLVdyOuVBcid91Ocr5cyo>

Тема 4.

1. Бертран Рассел. Мудрість Заходу / Просвітництво і Романтизм
https://drive.google.com/open?id=1qFK_8bKTV8D2-4zxmhupmmPgzwKpg29p
2. Бертран Рассел. Мудрість Заходу / Утилітаризм і подальші течії
https://drive.google.com/open?id=15saruFn7_FUGYJvZlsp4aMuhGhjmsJ6W
3. Джордж Г. Себайн, Томас Д. Торсон. Історія політичної думки / Гегель: діалектика й націоналізм. – К., 1997. – 838 с.
<http://litopys.org.ua/istpolit/ipd32.htm>
4. ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ В ЕПОХУ РЕВОЛЮЦІЙ (Пріоритет)
https://drive.google.com/file/d/1hU5VZR_Ghwk4QZDBK9N222FKMWtyd0G_/view?usp=sharing

Тема 5.

1. Економічна і політична реакція проти індивідуалізму / СЕН-СІМОН І ЙОГО ШКОЛА

<https://drive.google.com/open?id=1FrehcMTgISg8CbtW4B6NJwoB4Rkc7jD6>

2. Держава та індивід перед судом наукової філософії / ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ТЕЗИ ОГЮСТА КОНТА

<https://drive.google.com/open?id=1q-7ki-F2pf1-6yvYKpB67SLyxb2rfxr>

3. РЕЛІГІЯ ПРОГРЕСУ І РЕЛІГІЯ ЛЮДСТВА !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/file/d/1QvpR2XU8Yoj_QsIwFrniZH6g_mHVruou/view?usp=sharing

4. АВТОРИТАРНИЙ СОЦІАЛІЗМ !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/file/d/1Z0ONc57tl-Y_OmjrBRx9qYceZGq4xM1e/view?usp=sharing

5. ЕКОНОМІСТИ-ДИСИДЕНТИ

<https://drive.google.com/file/d/1cvA19tcxNIvvNu7517guw4Dy7kjna-Sx/view?usp=sharing>

Тема 6.

1. ЗМІНИ НА ВІДДАЛЕНУ ПЕРСПЕКТИВУ

https://drive.google.com/open?id=1z-vgn0Mga1FMygAIXCYqXIXS_M-xOJac

2. ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ: НОВА ЄВРОПА

<https://drive.google.com/open?id=1gMLwkfZx5HqFlsUwPpSp2GAXIv-q9ZXY>

3. Володимир Єрмоленко. *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX ст.* – К.: Дух і літера, 2018. – 480 с.

КЛАС ЯК ГРУПА ОБРАНИХ: МАРКСИЗМ !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

<https://drive.google.com/drive/folders/11b3V2JAT5zXZGb2gPHwdo8m-EhNnMYDp?usp=sharing>

Тема 7.

1) Володимир Єрмоленко. *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX ст.* – К.: Дух і літера, 2018. – 480 с.

ВСТУП / НАРОДЖЕННЯ ТОТАЛЬНОСТІ: СЛАБКІСТЬ ІНДИВІДА, СИЛА КОЛЕКТИВНИХ ТІЛ

<https://drive.google.com/open?id=1797dPSKj2CpCV3fo4GNcLJIWOZ0QLTBO>

2) Карл Маркс, Фрідріх Енгельс. *МАНІФЕСТ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ*

<https://drive.google.com/open?id=15OEBvnSjZFH028nJGajtvW0dFbG2Sv2f>

Тема 8.

1. НАУКОВИЙ СОЦІАЛІЗМ

https://drive.google.com/open?id=1O-TQ8Ki-FZlqm24nmQwAW-Frq4E_Qpyu

2. КАРЛ МАРКС

<https://drive.google.com/open?id=1J7gSpS3r9D2x6SfLkYpVXnzlmpsl22S3>

3. *Маркс і діалектичний матеріалізм*

<http://litopys.org.ua/istpolit/ipd35.htm>

Тема 9.

1. Володимир Єрмоленко. *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX ст.* – К.: Дух і літера, 2018. – 480 с.

Комунізм: від емансипації до рабства * !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/open?id=1WsRdfdMeghk_jK8Qkc0Z012xr8vYLiYg

Російська ідеологія: суміші та екстремі !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/open?id=1_jNTMvCRBbyTWsqbaaLqHs6ifZO-8j0t

Документальний проект "Окупація" – про завойовницьку політику двох тоталітарних режимів – нацистської Німеччини та СРСР. Серії, присвячені СРСР, знадобляться для повноцінного розуміння суті колективізму (у марксистській інтерпретації).

Зокрема, 1 серія – фільм про Голодомор

<https://www.youtube.com/watch?v=JZmAK5sKv6g&list=ELr2IucV2NfLuNf8-l5CRV1Q&index=2&t=634s>

Микола та Олександра: Останні монархи Росії

<https://filmix.co/dramy/128222-nikolay-i-aleksandra-poslednie-monarhi-rossii-2017.html>

«Соціалізм в окремо взятій країні». Прикладні кейси

Володимир Єрмоленко та Наталя Шліхта про радянське суспільство та його роль для сучасної України !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

<https://hromadske.ua/posts/v-srsr-rosijsku-cerkvu-vikoristovuvali-dlya-znishennya-ukrayinskoyi-istorikinya-natalya-shlihta>

На курортній прив'язі. Як виглядала відпустка жителів радянської України 100 років тому

https://drive.google.com/file/d/1QdDtqvJ_735gDod-XqmHKmpu26QHVeU3/view?usp=sharing

Дзеркало історії. Хроніка надій та ілюзій. *Якість*

https://www.youtube.com/watch?v=rME0akJ_uSk&index=75&list=PLHtyozvne_PP_jz2j8zriGYu1RSR6VWU9

Джордж Орвел. Тваринна ферма

https://drive.google.com/open?id=1smWyfwKxqpI2q5dOkaNFNUZIVBx7_JK3

Володимир Лук'янюк. Початок «Великого терору»

<https://www.jnsm.com.ua/h/0805Q/>

Тема 10.

1. Едуард Бернштейн. *Чи можливий науковий соціалізм?*
<https://drive.google.com/open?id=1nWPLU0pp5Fq0hzuJFp6G810x3vOOcEqe>
2. Карл Каутський. *Ерфуртська програма / Тероризм та комунізм / Від демократії до державного рабства / Більшовизм у глухому куті*
https://drive.google.com/open?id=1mobGF_R7vQ8vhpEtbzZJ0iWCmAXKDKx
3. Карл Каутський. *Диктатура пролетаріату*
https://drive.google.com/open?id=1w4AA1zT2giiOjYmP1WdRrnRiy_UOsSwG

Тема 11.

Підбірку тематичних матеріалів буде запропоновано викладачем

Тема 12.

ДОКУМЕНТАЛЬНІ ФІЛЬМИ

- 1) **Генії сучасного світу: Карл Маркс**
http://seasonvar.ru/serial-15898-Genii_sovremennogo_mira.html
- 2) «Історія Європи» / *5 серія. Епоха революцій / 6 серія. Співвідношення сил* *
<http://zserials.cc/dokumentalnye/the-story-of-europe.php>
<http://www.viasat-channels.tv/blog/uznajte-bolse-ob-istorii-evropy> (анотація).

ХУДОЖНІ ФІЛЬМИ

- 1) **Знедолені** (2012), реж. Том Хупер !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/4140-znedoleni.html
- 2) **Різдвяна історія** (2009), реж. Роберт Земекіс !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!
http://moviestape.net/katalog_multfilmiv/multfilm/424-rizdvjana-istorija.html
- 3) **Олівер Твіст** (2005), реж. Роман Поланські
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/3629-oliver-tvst.html !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

Тема 13.

Життя інших (Das Leben der Anderen), 2006, реж. Флоріан Хенкель фон Доннерсмарк (ОБОВ'ЯЗКОВО)
http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/1319-zhyttja-inshyh.html

Тема 14.

1. Федір Булгаков. *Із суспільного та літературного життя Заходу* / **Макс Штірнер**
https://drive.google.com/open?id=17GID0ViI7fGe5vwC7Ha_SWnxyJzNSHi7
2. Макс Штірнер. *Єдиний та його власність*
<https://drive.google.com/open?id=1xHhi7lmXcuPlsaVOTgcg1-m1ZbZ8I560>

Тема 15.

1. Алексіс де Токвіль. *Про демократію в Америці*
<http://litopys.org.ua/tocq/toc.htm>
2. Макс Вебер. *Протестантська етика і дух капіталізму*
<http://litopys.org.ua/weber/wbr04.htm>
3. Хосе Ортега і Гассет. *Бунт мас*
http://www.ae-lib.org.ua/texts/ortega-y-gaset_masa_ua.htm

1. Макс Вебер. *Політика як покликання і професія (уривки)*
<https://drive.google.com/open?id=1OK9fk89ngC7GRpCK2IixBsZlm1a6mHNa>

2. Хосе Ортега-і-Гассет. *Повстання мас* (уривки)

<https://drive.google.com/open?id=1t5RRltQrEDQToFRiCVxYGS7X-uCnUcpY>

3. Вільфредо Парето. *Соціальна гетерогенність і циркуляція численних груп суспільства* (уривки)

https://drive.google.com/open?id=16QPexxY-WljaY6frw_tQg15ZB9lfRU0b

4. Гаetano Моска. *Правлячий клас* (уривки)

<https://drive.google.com/open?id=1Ihj4Do61hAGdRkZKccnqJhx5-X0NRMm9>

Тема 16.

1. Тетяна Алексеєва. Сучасні політичні теорії. Досвід Заходу. (Курс лекцій) / Значення політичної теорії
2. Тетяна Алексеєва. Що таке політична філософія?

5. Теми та зміст лекційних занять навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Тема 1. Політико-соціальний контекст та історичні умови формування політичної думки 18-19 ст.

Відродження – Новий Час: історична реальність чи винахід-постановка (теоретичний конструкт) історіографії 19 ст. Сократичне мислення vs. платонічне: зміст протиставлення. Світогляд раціоналізму – характеристика, значення для європейської культури.

Основні поняття Відродження, Новий Час, раціоналізм, ірраціоналізм, реалізм в політиці, Просвітництво, дискурс, європоцентризм.

Тема 2. Індивідуалістична традиція Англії: політичний та економічний аспекти..

Лібералізм: філософський радикалізм. Принцип утилітаризму Джеремі Бентама. Модернізований лібералізм. Соціальна філософія Джона Стюарта Мілла. Економічна теорія раннього лібералізму. Класична політична економія Д. Рікардо та А. Сміта.

Основні поняття: лібералізм, радикалізм, утилітаризм, класична політична економія, капіталізм, індивідуалізм, модерніація.

Тема 3. Державотворча традиція США: суб'єкти, практика, інститути..

Політична система США: історія становлення, специфіка, сучасний стан. Феномен надлишку демократії у США: суть парадоксу неліберальної демократії, наслідки, перспективи. Могутність Великої Британії і Америки: причини занепаду першої, секрет успішності другої.

Основні поняття: демократія, конституційний лібералізм, республіка, федералізм, конфедерація.

Тема 4. На зламі епох: просвітництво і романтизм.

Епоха революцій. Дуалізм розуму і почуттів. Усталення ліберальної традиції. Започаткування принципу соціальної демократії. Соціалістичні і націоналістичні віяння.

Основні поняття: Просвітництво, Романтизм, лібералізм, соціалізм, націоналізм влада, політика, еліта, індивід, свобода, авторитарність.

Тема 5. Соціально-політичні утопії XIX ст.

Сутність політичного технократизму і сцієнтизму К.-А. де Р. Сен-Сімона. Політичні і соціальні тези О. Конта. Утопічно-революційний комунізм 30—50-х років XIX ст.

Основні поняття: утопія, сцієнтизм, технократицизм, позитивізм, трансформація, капіталізм, еволюція, революція, реакція, комунізм.

Тема 6. Ідейно-теоретичні та соціально-економічні джерела марксизму..

Інноваційний прорив і суспільні трансформації у Європі XIX ст. Симбіоз ліво-правого протистояння. Клас як група обраних та інші різновиди ексклюзивізму.

Основні поняття: утопізм, тоталітаризм, свобода, державний суверенітет, капіталізм, марксизм, ексклюзивізм, соціально-політична формація, клас.

Тема 7. Ідея колективних тіл і секулярних релігій. Народ, держава, людство – приклади уособлення Абсолюту епохи..

Поняття «ідеологія» як ключова категорія політичного глосарію. Її смислове наповнення, різновиди та історична плінність, інструментальний потенціал. «Маніфест комуністичної партії» – програмний документ робітничого руху першої хвилі.

Основні поняття: партія, ідеологія, колективізм, секуляризм, релігія, феодалізм, капітал, пролетаріат, комуністична революція.

Тема 8. Класичний (ортодоксальний) марксизм.

Соціальний утопізм vs. науковий соціалізм: суть протиставлення. Практика організації економічного і політичного життя в умовах втілення ідеї колективістського суспільства. Карл Маркс: життя та творчість.

Основні поняття: марксизм, ортодоксія, науковий соціалізм, колективістське суспільство, поліцейська держава, промислова революція, діалектичний матеріалізм.

Тема 9. Проблеми розвитку марксизму після К. Маркса і Ф. Енгельса.

Революція 1917 року в Росії. Причини зречення царя Миколи II. Політика Тимчасового уряду. Народовладдя по-більшовицькому, суть явища. Інструменти розбудови і зміцнення радянської управлінської системи.

Основні поняття: абсолютизм, марксизм, більшовизм, індивідуалізм, конституційна монархія, республіка, егалітаризм, терор.

Тема 10. Ідейна спадщина марксизму наприкінці XIX — на початку XX ст.

Соціал-демократична критика марксизму. Каутськіанство як самостійна версія марксизму. Бернштейніанство як реформістський соціалізм та ревізіонізм марксизму

Основні поняття: реформований марксизм, ревізіонізм, соціал-демократія, свобода, тоталітаризм, антисистемна ідеологія, парламентаризм.

Тема 11. Наслідки модернізації в глобальному контексті.

Навколишнє середовище. Соціальний клімат. Виклики науково-технічного прогресу. «Автоматизація vs. людяність».

Основні поняття: модернізація, вестернізація, автоматизація, науково-технічний прогрес, енвайронменталізм, гуманізм, постматеріальні цінності, сталий розвиток.

Тема 12. Візуалізація образів епохи становлення капіталістичного ладу.

Витоки капіталізму. Мистецтво підприємництва. Соціально-майнові контрасти. Буржуазія і пролетаріат як суб'єкти політичного протистояння. Індивідуалізм vs. колективізм. Приватний інтерес і загальне благо.

Основні поняття: буржуазія, пролетаріат, насильницька революція, капіталістичний лад, безкласове суспільство, індивідуалізм, капіталізм, третій шлях.

Тема 13. Прикладний кейс – «соціалізм в окремо взятій країні».

Історія утворення НДР. Призначення «Берлінського муру». Функціонал «Штазі». Символічне сприйняття постаті Еріка Мільке – «майстра страху».

Основні поняття: правова держава, соціальна держава, громадянське суспільство, карно-репресивний апарат, бюрократія, номенклатура.

Тема 14. Історія становлення та базові принципи анархізму.

Мутуалізм П'єра Жозефа Прудона. Анархо-індивідуалістський егоїзм Макса Штірнера. Концепція «мінімальної держави» Роберта Нозіка. Система демократичного капіталізму Майкла Новака.

Основні поняття: анархізм, мутуалізм, вільний ринок, центризм, лібертаріанство, капіталізм, солідаризм, демократія.

Тема 15. Особливості розвитку політичної думки Західної Європи в другій половині XIX ст. — на початку XX ст.

Концептуальні засади політичної теорії М. Вебера. Г. Моска про основи політичної науки. В. Парето про суспільство як динамічну систему. А. де Токвіль про світову «демократичну революцію та її сутність». Проблеми людини в політичній філософії Х. Ортеги-і-Гасета

Основні поняття: легальність, легітимність, підприємництво, еліта, циркуляція, масове суспільство, антропологічний песимізм.

Тема 16. Місце історії зарубіжних політичних вчень у системі соціальних і гуманітарних наук.

«Ядро» і дослідницький фокус історії політичної думки з-поміж комплексу споріднених дисциплін. Суть протиставлення фундаментальної і прикладної (емпірико-орієнтованої) науки.

Основні поняття: філософія, політика, ідея, теорія, інститут, емпіричний та нормативний підходи, принцип філософської рефлексії

6. Теми та зміст семінарських занять навчальної дисципліни.

Змістовий модуль 1

Тема 1. Політико-соціальний контекст та історичні умови формування політичної думки 18-19 ст.

(2 год.)

1. Відродження – Новий Час: історична реальність чи винахід-постановка (теоретичний конструкт) історіографії 19 ст.
2. Сократичне мислення vs. платонічне: зміст протиставлення.
3. Світогляд раціоналізму – характеристика, значення для європейської культури.

Основні поняття Відродження, Новий Час, раціоналізм, ірраціоналізм, реалізм в політиці, Просвітництво, дискурс, європоцентризм.

Література

1. Бертран Рассел. Мудрість заходу / Виникнення сучасної філософії
<https://drive.google.com/open?id=1T-RGY3DpZhlLDCCK5JVsbTp4ZV0sw1Mpg>

Тема 2. Індивідуалістична традиція Англії: політичний та економічний аспекти..

(2 год.)

1. Лібералізм: філософський радикалізм. Принцип утилітаризму Джеремі Бентама
2. Модернізований лібералізм. Соціальна філософія Джона Стюарта Мілла.
3. Економічна теорія раннього лібералізму. Класична політична економія Д. Рікардо та А. Сміта.

Основні поняття: лібералізм, радикалізм, утилітаризм, класична політична економія, промислова революція, капіталізм, індивідуалізм, модернізація.

Література

- 1) Джордж Г. Себайн, Томас Д. Торсон. Історія політичної думки. – К., 1997. – 838 с.

Лібералізм: філософський радикалізм

https://drive.google.com/file/d/1fG-Wg08H_9xh-D9PQjR0GACeylNjkq-I/view?usp=sharing

Модернізований лібералізм

<https://drive.google.com/file/d/1umNdHSvAK1rhh-VDWo99CpFRyPUEWuPf/view?usp=sharing>

Навідні питання:

- 1) У чому основна відмінність ліберальної традиції XVII - XVIII ст. від її спадкоємиці у XIX-му (різниця між старшим і молодшим поколіннями лібералів)?
- 2) Чому Англія уникла крайнощів суспільно-політичних революцій, які спіткали більшість країн Європи у XIX - XX ст.?
- 3) Чинники стабільності політичної системи за Габріелем Алмондом - як утверджувалися вони у економічній та політичній системі Англії? Яку роль у цьому відіграла теорія раннього лібералізму?
- 4) Теперішнє значення лібералізму.

- 2) Віл Кімліка. Сучасна політична філософія: вступ / Утилітаризм. –
https://drive.google.com/open?id=1vQ0IMGOhkDK-NFZ2SnbpK0o33tln3_J7

Тема 3. Державотворча традиція США: суб'єкти, практика, інститути.

(2 год.)

1. Політична система США: історія становлення, специфіка, сучасний стан.
2. Феномен надлишку демократії у США: суть парадоксу неліберальної демократії, наслідки, перспективи.
3. Могутність Великої Британії і Америки: причини занепаду першої, секрет успішності другої.

Основні поняття: демократія, конституційний лібералізм, республіка, федералізм, конфедерація.

Література

1. Джон М. Робертс, Одд А. Вестад. *Світова історія / Книга шоста. Велике прискорення // Політичні зміни: англосаксонський світ /*
https://drive.google.com/open?id=16diaoA9n9ivOSdHy6_FyeirLOTm8h5QC
2. Фарід Закарія. *Майбутнє свободи: неліберальна демократія у США та за їх межами*
Епоха демократії
<https://drive.google.com/open?id=1UNww9WOIXcppqXCJJKhHx9EMR3uauz7j>
Звивиста стежа
https://drive.google.com/open?id=1es4M78ieRfhs2HJOShmlONFXUt_uoJjb
Неліберальна демократія
<https://drive.google.com/open?id=143n1e1jBARJyi4X9ygnEIq3RI1D10kLE>
Надлишок демократії
https://drive.google.com/open?id=1bRryw2ffe-U1IXnEANSs6-eGAf_V10-B
Занепад авторитету влади
<https://drive.google.com/open?id=1gatBzJXCKSaUP8qsUmUiFyVHAXCH7L1K>
3. Фарід Закарія. *Пост американський світ. –*
МОГУТНІСТЬ АМЕРИКИ
https://drive.google.com/open?id=1IEne_Hx3VR-VAfHG5y_aeSIJjR-QXw9
Секретна зброя – освіта (акценти з розділу)
<https://drive.google.com/open?id=1XNtgxD714rBHyyVnb1G2Lfsn1XqfFkkk>
4. Алмонд Г., Павел Дж., Стром К., Далтон Р.. *Порівняльна політологія сьогодні: Світовий огляд*
ПОЛІТИЧНА СИСТЕМА США
<https://drive.google.com/open?id=1TloCmSNm0e8xTNGrLXDr-J6JVtTiCseE>
5. Дмитро Шеренговський: «Якісна освіта дає основу для творення, а не відтворення»
<https://theukrainians.org/dmytro-sherengovskyi/?fbclid=IwAR1x3P-nVB-nefJASTAx99OxROAlfKbCKHq0TOpLVdyOuVBcid91Ocr5cyo>

Суто за бажанням можете переглянути стрічки про американських принцес на мільйон доларів.
Американські принцеси на мільйон доларів / Million Dollar American Princesses
http://seasonvar.ru/serial-15257-Amerikanskie_printCESSy_na_million_dollarov-1-season.html (I сезон, перші і друга серії)
Американські принцеси на мільйон доларів / Million Dollar American Princesses / Королеви культури / Queens of Culture
<https://www.youtube.com/watch?v=AHicnBQlfVE> (II сезон, друга серія)

Тема 4. На зламі епох: просвітництво і романтизм. (2 год.)

1. Епоха революцій. Дуалізм розуму і почуттів.
2. Усталення ліберальної традиції. Започаткування принципу соціальної демократії.
3. Соціалістичні і націоналістичні віяння.
Основні поняття: Просвітництво, Романтизм, лібералізм, соціалізм, націоналізм влада, політика, еліта, індивід, свобода, авторитарність.

Література

1. Бертран Рассел. *Мудрість Заходу / Просвітництво і Романтизм*
https://drive.google.com/open?id=1qFK_8bKTV8D2-4zxmhupmmPgzwKpg29p
2. Бертран Рассел. *Мудрість Заходу / Утилітаризм і подальші течії*
https://drive.google.com/open?id=15saruFn7_FUGYJvZlsp4aMuhGhjmsJ6W
1. Джордж Г. Себайн, Томас Д. Торсон. *Історія політичної думки / Гегель: діалектика й націоналізм. –*
К., 1997. – 838 с.
<http://litopys.org.ua/istpolit/ipd32.htm>
2. **ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ В ЕПОХУ РЕВОЛЮЦІЙ (Пріоритет)**
https://drive.google.com/file/d/1hU5VZR_Ghwk4QZDBK9N222FKMWtyd0G_/view?usp=sharing

Тема 5. Соціально-політичні утопії XIX ст.

(2 год.)

1. Сутність політичного технократизму і сцієнтизму К.-А. де Р. Сен-Сімона.
2. Політичні і соціальні тези О. Конта.
3. Утопічно-революційний комунізм 30—50-х років XIX ст.

Основні поняття: утопія, сцієнтизм, технократицизм, позитивізм, трансформація, капіталізм, еволюція, революція, реакція, комунізм.

Література

Економічна і політична реакція проти індивідуалізму / СЕН-СІМОН І ЙОГО ШКОЛА

<https://drive.google.com/open?id=1FrehcMTgISg8CbtW4B6NJwoB4Rkc7jD6>

Держава та індивід перед судом наукової філософії / ПОЛІТИЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ ТЕЗИ ОГЮСТА КОНТА

<https://drive.google.com/open?id=1q-7kLi-F2pf1-6yvYKpB67SLyxb2rfxr>

РЕЛІГІЯ ПРОГРЕСУ І РЕЛІГІЯ ЛЮДСТВА !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/file/d/1QvpR2XU8Yoj_QsIwFrniZH6g_mHVruou/view?usp=sharing

АВТОРИТАРНИЙ СОЦІАЛІЗМ !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/file/d/1Z0ONc57tl-Y_OmjrBRx9qYceZGq4xM1e/view?usp=sharing

ЕКОНОМІСТИ-ДИСИДЕНТИ

<https://drive.google.com/file/d/1cvAl9tcxNIvNu75l7guw4Dy7kjna-Sx/view?usp=sharing>

Тема 6. Ідейно-теоретичні та соціально-економічні джерела марксизму.

(2 год.)

1. Інноваційний прорив і суспільні трансформації у Європі XIX ст
2. Симбіоз ліво-правого протистояння. Клас як група обраних та інші різновиди ексклюзивізму.

Основні поняття: утопізм, тоталітаризм, свобода, державний суверенітет, капіталізм, марксизм, ексклюзивізм, соціально-політична формація, клас.

Література

ЗМІНИ НА ВІДДАЛЕНУ ПЕРСПЕКТИВУ

https://drive.google.com/open?id=1z-vgn0Mga1FMygAIXCYqXIXS_M-xOJAc

ПОЛІТИЧНІ ЗМІНИ: НОВА ЄВРОПА

<https://drive.google.com/open?id=1gMLwkfZx5HqFlsUwPpSp2GAXIv-q9ZXY>

Володимир Єрмоленко. *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX ст.* – К.: Дух і літера, 2018. – 480 с.

КЛАС ЯК ГРУПА ОБРАНИХ: МАРКСИЗМ !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

<https://drive.google.com/drive/folders/11b3V2JAT5zXZG2gPHwdo8m-EhNnMYDp?usp=sharing>

Тема 7. Ідея колективних тіл і секулярних релігій. Народ, держава, людство – приклади уособлення Абсолюту епохи.

(2 год.)

1. Поняття «ідеологія» як ключова категорія політичного глосарію. Її смислове наповнення, різновиди та історична плинність, інструментальний потенціал.
2. «Маніфест комуністичної партії» – програмний документ робітничого руху першої хвилі.

Основні поняття: партія, ідеологія, колективізм, секуляризм, релігія, феодалізм, капітал, пролетаріат, комуністична революція.

Література

1) Володимир Єрмоленко. *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX ст.* – К.: Дух і літера, 2018. – 480 с.

ВСТУП / НАРОДЖЕННЯ ТОТАЛЬНОСТІ: СЛАБКІСТЬ ІНДИВІДА, СИЛА КОЛЕКТИВНИХ ТІЛ

<https://drive.google.com/open?id=1797dPSKj2CpCV3fo4GNcLJIWOZ0QLTBQ>

2) Карл Маркс, Фрідріх Енгельс. *МАНІФЕСТ КОМУНІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ*
<https://drive.google.com/open?id=15OEBvnSjZFH028nJGajtVW0dFbG2Sv2f>

Тема 8. Класичний (ортодоксальний) марксизм.

(2 год.)

1. Соціальний утопізм vs. науковий соціалізм: суть протиставлення.
2. Практика організації економічного і політичного життя в умовах втілення ідеї колективістського суспільства.
3. Карл Маркс: життя та творчість.

Основні поняття: марксизм, ортодоксія, науковий соціалізм, колективістське суспільство, поліцейська держава, промислова революція, діалектичний матеріалізм.

Література

НАУКОВИЙ СОЦІАЛІЗМ

https://drive.google.com/open?id=1O-TQ8Ki-FZlqm24nmQwAW-Frq4E_Qpyq

КАРЛ МАРКС

<https://drive.google.com/open?id=1J7gSpS3r9D2x6SfLkYpVXnzlmpsl22S3>

Маркс і діалектичний матеріалізм

<http://litopys.org.ua/istpolit/ipd35.htm>

Тема 9. Проблеми розвитку марксизму після К. Маркса і Ф. Енгельса.

(2 год.)

1. Революція 1917 року в Росії. Причини зречення царя Миколи II. Політика Тимчасового уряду.
2. Народовладдя по-більшовицькому, суть явища. Інструменти розбудови і зміцнення радянської управлінської системи.

Основні поняття: абсолютизм, марксизм, більшовизм, індивідуалізм, конституційна монархія, республіка, егалітаризм, терор.

Література

1. Володимир Єрмоленко. *Плинні ідеології. Ідеї та політика в Європі XIX-XX ст.* – К.: Дух і літера, 2018. – 480 с.

Комунізм: від емансипації до рабства * !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/open?id=1WsRdfdMeghk_jK8Qkc0Z012xr8vYLiYg

Російська ідеологія: суміші та екстремі !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

https://drive.google.com/open?id=1_jNTMvCRBbyTWsqbaaLqHs6ifZO-8j0t

Документальний проект "**Окупація**" – про завойовницьку політику двох тоталітарних режимів – нацистської Німеччини та СРСР. Серії, присвячені СРСР, знадобляться для повноцінного розуміння суті колективізму (у *марксистській інтерпретації*).

Зокрема, 1 серія – фільм про Голодомор

<https://www.youtube.com/watch?v=JZmAK5sKv6g&list=ELr2IucV2NfLuNf8-l5CRV1Q&index=2&t=634s>

Микола та Олександра: Останні монархи Росії

<https://filmix.co/dramy/128222-nikolay-i-aleksandra-poslednie-monarhi-rossii-2017.html>

«Соціалізм в окремо взятій країні». Прикладні кейси

Володимир Єрмоленко та Наталя Шліхта про радянське суспільство та його роль для сучасної України !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

<https://hromadske.ua/posts/v-srsr-rosijsku-cerkvu-vikoristovuvali-dlya-znishennya-ukrayinskoyi-istorikinya-natalya-shlihta>

На курортній прив'язі. Як виглядала відпустка жителів радянської України 100 років тому

https://drive.google.com/file/d/1QdDtqvJ_735gDod-XqmHKmpu26QHVeU3/view?usp=sharing

Дзеркало історії. Хроніка надій та ілюзій. Якість

https://www.youtube.com/watch?v=rME0akJ_uSk&index=75&list=PLHtyozvne_PP_jz2j8zriGYu1RSR6VWU9

Джордж Орвел. Тваринна ферма

https://drive.google.com/open?id=1smWyfwKxqpI2q5dOkaNFNUZIVBx7_JK3

Володимир Лук'янюк. Початок «Великого терору»

<https://www.jnsm.com.ua/h/0805Q/>

**Тема 10. Ідейна спадщина марксизму наприкінці XIX — на початку XX ст.
(2 год.)**

1. Соціал-демократична критика марксизму.
2. Каутськіанство як самостійна версія марксизму.
3. Бернштейніанство як реформістський соціалізм та ревізіонізм марксизму
Основні поняття: реформований марксизм, ревізіонізм, соціал-демократія, свобода, тоталітаризм, антисистемна ідеологія, парламентаризм.

Література

1. Едуард Бернштейн. *Чи можливий науковий соціалізм?*
<https://drive.google.com/open?id=1nWPLU0pp5Fq0hzuJFp6G810x3vOOcEge>
2. Карл Каутський. *Ерфуртська програма / Тероризм та комунізм / Від демократії до державного рабства / Більшовизм у глухому куті*
https://drive.google.com/open?id=1mobGF_R7vQ8vhpEtbzZJ0iWCmAXKDKx
3. Карл Каутський. *Диктатура пролетаріату*
https://drive.google.com/open?id=1w4AA1zT2giiQjYmP1WdRmRiy_UOsSwG

**Тема 11. Наслідки модернізації в глобальному контексті.
(2 год.)**

1. Навколишнє середовище.
2. Соціальний клімат.
3. Виклики науково-технічного прогресу. «Автоматизація vs. людяність».
Основні поняття: модернізація, вестернізація, автоматизація, науково-технічний прогрес, енвайронменталізм, гуманізм, постматеріальні цінності, сталий розвиток.

Література

Підбірку тематичних матеріалів буде запропоновано викладачем

**Тема 12. Візуалізація образів епохи становлення капіталістичного ладу.
(2 год.)**

1. Витоки капіталізму. Мистецтво підприємництва.
2. Соціально-майнові контрасти. Буржуазія і пролетаріат як суб'єкти політичного протистояння.
3. Індивідуалізм vs. колективізм. Приватний інтерес і загальне благо.
Основні поняття: буржуазія, пролетаріат, насильницька революція, капіталістичний лад, безкласове суспільство, індивідуалізм, капіталізм, третій шлях.

Література

ДОКУМЕНТАЛЬНЕ КІНО

1) Генії сучасного світу: Карл Маркс

http://seasonvar.ru/serial-15898-Genii_sovremennogo_mira.html

2) «Історія Європи» / 5 серія. Епоха революцій / 6 серія. Співвідношення сил *

<http://zserials.cc/dokumentalnye/the-story-of-europe.php>

<http://www.viasat-channels.tv/blog/uznajte-bolse-ob-istorii-evropy> (анотація).

ХУДОЖНІ ФІЛЬМИ

1) Знедолені (2012), реж. Том Хупер !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/4140-znedoleni.html

2) Різдвяна історія (2009), реж. Роберт Земекіс !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

http://moviestape.net/katalog_multifilmiv/multifilm/424-rizdvjana-istorija.html

3) Олівер Твіст (2005), реж. Роман Поланські

http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/3629-oliver-tvyst.html !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

* У них йдеться, зокрема, про витoki глобалізації, вестернізацію, поширення колоніалізму у 19 ст., Карла Маркса і робітничий рух, європейську інтеграцію. *Проаналізуйте, що впливало на зміну тенденцій!*

Тема 13. Прикладний кейс – «соціалізм в окремо взятій країні».

(2 год.)

1. Історія утворення НДР. Призначення «Берлінського муру».
2. Функціонал «Штазі». Символічне сприйняття постаті Еріка Мільке – «майстра страху».

Основні поняття: правова держава, соціальна держава, громадянське суспільство, карно-репресивний апарат, бюрократія, номенклатура.

Література

Життя інших (Das Leben der Anderen), 2006, реж. Флоріан Хенкель фон Доннерсмарк (ОБОВ'ЯЗКОВО)

http://moviestape.net/katalog_filmiv/drama/1319-zhyttja-inshyh.html

Тема 14. Історія становлення та базові принципи анархізму.

(2 год.)

1. Мутуалізм П'єра Жозефа Прудона.
2. Анархо-індивідуалістський егоїзм Макса Штірнера.
3. Концепція «мінімальної держави» Роберта Нозіка.
4. Система демократичного капіталізму Майкла Новака.

Основні поняття: анархізм, мутуалізм, вільний ринок, центризм, лібертаріанство, капіталізм, солідаризм, демократія.

Література

1. Федір Булгаков. *Із суспільного та літературного життя Заходу* / Макс Штірнер

https://drive.google.com/open?id=17GID0ViI7fGe5vwC7Ha_SWnxyJzNSHi7

2. Макс Штірнер. *Єдиний та його власність*

<https://drive.google.com/open?id=1xHhi7lmXcuPlsaVOTgcg1-m1ZbZ8I560>

Тема 15. Особливості розвитку політичної думки Західної Європи в другій половині XIX ст. — на початку XX ст.

(2 год.)

1. Концептуальні засади політичної теорії М. Вебера.
2. Г. Моска про основи політичної науки.
3. В. Парето про суспільство як динамічну систему.
4. А. де Токвіль про світову «демократичну революцію та її сутність».
5. Проблеми людини в політичній філософії Х. Ортеги-і-Гасета

Основні поняття: легальність, легітимність, підприємництво, еліта, циркуляція, масове суспільство, антропологічний песимізм.

Література

1. Алексіс де Токвіль. *Про демократію в Америці*
<http://litopys.org.ua/tocq/toc.htm>
2. Макс Вебер. *Протестантська етика і дух капіталізму*
<http://litopys.org.ua/weber/wbr04.htm>
3. Хосе Ортега і Гассет. *Бунт мас*
http://www.ae-lib.org.ua/texts/ortega-y-gaset_masa_ua.htm

1. Макс Вебер. *Політика як покликання і професія (уривки)*
<https://drive.google.com/open?id=1OK9fk89ngC7GRpCK2IixBsZlm1a6mHNa>
2. Хосе Ортега-і-Гассет. *Повстання мас (уривки)*
<https://drive.google.com/open?id=1t5RRItOrEDQToFRiCVxYGS7X-uCnUcpY>
3. Вільфредо Парето. *Соціальна гетерогенність і циркуляція численних груп суспільства (уривки)*
https://drive.google.com/open?id=16QPexxY-WljaY6frw_tQg15ZB9lfRU0b
4. Гаetano Моска. *Правлячий клас (уривки)*
<https://drive.google.com/open?id=1Ihj4Do61hAGdRkZKccngJhx5-X0NRMm9>

Кому сподобався фільм "Республіка ШКІД", дуже **рекомендую** переглянути дещо схожий - Пацани, 1983, реж. Дінара Асанова
<https://www.youtube.com/watch?v=0ufECBbV-TI>

Тема 16. Місце історії зарубіжних політичних вчень у системі соціальних і гуманітарних наук.

(2 год.)

1. «Ядро» і дослідницький фокус історії політичної думки з-поміж комплексу споріднених дисциплін.
2. Суть протиставлення фундаментальної і прикладної (емпірико-орієнтованої) науки.
Основні поняття: філософія, політика, ідея, теорія, інститут, емпіричний та нормативний підходи, принцип філософської рефлексії

Література

1. Тетяна Алексеєва. *Сучасні політичні теорії. Досвід Заходу. (Курс лекцій) / Значення політичної теорії*
2. Тетяна Алексеєва. **Що таке політична філософія?**

7. Завдання для самостійної роботи з навчальної дисципліни

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Політико-соціальний контекст та історичні умови формування політичної думки 18-19 ст.	2
2	Тема 2. Індивідуалістична традиція Англії: політичний та економічний аспекти.	2
3	Тема 3. Державотворча традиція США: суб'єкти, практика, інститути.	2
4	Тема 4. На зламі епох: просвітництво і романтизм.	2
5	Тема 5. Соціально-політичні утопії XIX ст.	2
6	Тема 6. Ідейно-теоретичні та соціально-економічні джерела марксизму.	2
7	Тема 7. Ідея колективних тіл і секулярних релігій. Народ, держава, людство – приклади уособлення Абсолюту епохи.	2
8	Тема 8. Класичний (ортодоксальний) марксизм.	2
9	Тема 9. Проблеми розвитку марксизму після К. Маркса і Ф. Енгельса.	2
10	Тема 10. Ідейна спадщина марксизму наприкінці XIX — на початку XX ст.	2
11	Тема 11. Наслідки модернізації в глобальному контексті	2
12	Тема 12. Візуалізація образів епохи становлення капіталістичного ладу.	2
13	Тема 13. Прикладний кейс – «соціалізм в окремо взятій країні».	2
14	Тема 14. Історія становлення та базові принципи анархізму.	2
15	Тема 15. Особливості розвитку політичної думки Західної Європи в другій половині XIX ст. — на початку XX ст.	2
16	Тема 16. Місце історії зарубіжних політичних вчень у системі соціальних і гуманітарних наук.	2
Разом		56

8. Кредитно-модульна система оцінювання знань студентів

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль

Поточний контроль – це оцінювання знань студента під час семінарських занять, якості виконання домашніх завдань, самостійної роботи та активності студента на занятті.

Поточний контроль рівня засвоєння навчального матеріалу дисципліни „Історія зарубіжних політичних вчень” (третьа частина) оцінюється за п’ятибальною шкалою. У кінці семестру виводиться середнє арифметичне усіх одержаних оцінок за відповіді та контрольний замір знань. Одержаний результат множимо на коефіцієнт 10. За семестр студент набирає до 50 балів.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль 0 балів.

Форми участі студентів у навчальному процесі, які підлягають поточному контролю:

- Виступ з основного питання.
- Усна наукова доповідь.
- Доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ.
- Участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття.
- Аналіз джерельної і монографічної літератури.
- Письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи тощо).
- Есе (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Результати поточного контролю заносяться до журналу обліку роботи академічної групи. Позитивна оцінка поточної успішності студента за відсутності пропущених і невідпрацьованих семінарських занять, позитивні оцінки за контрольний замір знань є підставою допуску до підсумкової форми контролю – екзамену.

Контрольний замір знань

Контрольний замір знань проводиться відповідно до графіка навчального процесу.

Оцінка виставляється з урахуванням результатів проведеного контрольного заходу. Використовується п’ятибальна шкала оцінювання.

Контрольні заходи з дисципліни „Історія зарубіжних політичних вчень” (третьа частина) проводяться під час семінарських занять в академічній групі відповідно до розкладу занять.

Контрольні заходи проводяться у вигляді письмової контрольної роботи. В окремих випадках можна застосовувати й інші форми контролю: письмові завдання, усні колоквиуми та ін.

До контрольного заходу студент допускається незалежно від результатів поточного контролю. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити самостійні завдання, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

У разі відсутності студента на контрольному заході йому надається право на повторне складання в індивідуальному порядку.

Підсумковий (семестровий) контроль

Позитивна оцінка поточної успішності за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю.

З дисципліни „Історія зарубіжних політичних вчень” (третьа частина) передбачена така форма звітності, як екзамен. Протягом семестру студент може набрати до 50 балів. На екзамені – максимально 50 балів. Для допуску до екзамену студент повинен набрати за результатами поточного і модульного контролю не менше 26 балів.

Екзамен може бути виставлений за результатами поточного контролю за результатами співбесіди зі студентом.

Екзамен проводиться в усній формі.

9. Розподіл балів, що присвоюється студентам

Максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів із дисципліни, котра завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів. На заліку студент теж може отримати 50 балів.

Поточний контроль та самостійна робота						Сума	Залік
Змістовий модуль 1						50	50
1	2	3	4	5	6		

1, 2 ... 6 – теми семінарських занять у рамках змістовного модуля.

При оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами.

Шкала оцінювання: вузу, національна та ECTS

Національна шкала	Рейтингова шкала	Шкала ECTS	Пояснення
5 (відмінно)	90-100	A	зараховано
4 (добре)	81-89	B	зараховано
	71-80	C	зараховано
3 (задовільно)	61-70	D	зараховано
	51-60	E	зараховано
2 (незадовільно)	25-50	FX	незараховано
	0-24	F	незараховано без права перездачі

10. Контрольні питання для підсумкового контролю (екзамену)

Лібералізм: філософський радикалізм. Принцип утилітаризму Джеремі Бентама.
Модернізований лібералізм. Соціальна філософія Джона Стюарта Мілла.
Економічна теорія раннього лібералізму. Класична політична економія Д. Рікардо та А. Сміта.
Утилітаризм: докази на захист утилітарного критерію правильності.

Феномен надлишку демократії у США: суть парадоксу неліберальної демократії, наслідки, перспективи.

Політична система США: історія становлення, специфіка, сучасний стан.
Могутність Великої Британії і Америки: причини занепаду першої, секрет успішності другої.

Політико-соціальний контекст та історичні умови формування політичної думки 18-19 ст.
Сутність політичного технократизму і сцієнтизму К.-А. де Р. Сен-Сімона.
Політичні і соціальні тези О. Конта.
Соціальний утопізм vs. науковий соціалізм: суть протиставлення.
Особливості формування марксизму до 1848 р.
Ідейно-теоретичні та соціально-економічні джерела марксизму.

Соціал-демократична критика марксизму.
Марксизм і міжнародний робітничий рух у XIX ст.
Проблеми розвитку марксизму після К. Маркса і Ф. Енгельса.
Загальна характеристика ранньої соціал-демократії.
Народовладдя по-більшовицькому, суть явища. Інструменти розбудови і зміцнення радянської управлінської системи.

Ідея колективних тіл і секулярних релігій. Народ, держава, людство – приклади уособлення Абсолюту епохи.

«Маніфест комуністичної партії» – програмний документ робітничого руху першої хвилі.

Ідейна спадщина марксизму наприкінці XIX — на початку XX ст.

Каутськіанство як самостійна версія марксизму.

Бернштейніанство як реформістський соціалізм та ревізіонізм марксизму.

Історія становлення та базові принципи анархізму. Мутуалізм П'єра Жозефа Прудона.

Анархо-індивідуалістський егоїзм М. Штірнера. Концепція «мінімальної держави» Р. Нозіка та система демократичного капіталізму М. Новака.

Особливості розвитку політичної думки Західної Європи в другій половині XIX ст. — на початку XX ст.

Концептуальні засади політичної теорії М. Вебера.

Г. Моска про основи політичної науки.

В. Парето про суспільство як динамічну систему.

А. де Токвіль про світову «демократичну революцію та її сутність».

Проблеми людини в політичній філософії Х. Ортеги-і-Гасета.

Поняття «ідеологія» як ключова категорія політичного глосарію. Її смислове наповнення, різновиди та історична плинність, інструментальний потенціал.

Практика організації економічного і політичного життя в умовах втілення ідеї колективістського суспільства.

Революція 1917 року в Росії. Причини зречення царя Миколи II. Політика Тимчасового уряду.

Ідеологічні інтерпретації ідей ліберальної і соціальної демократії.

Наслідки модернізації в глобальному контексті: навколишнє середовище, соціальний клімат.
Виклики науково-технічного прогресу. «Автоматизація vs. людяність».
IV промислова революція. Роботизація робочих місць.

Візуалізація образів епохи становлення капіталістичного ладу.
Витоки капіталізму. Мистецтво підприємництва.
Соціально-майнові контрасти. Буржуазія і пролетаріат як суб'єкти політичного протистояння.
Індивідуалізм vs. колективізм. Приватний інтерес і загальне благо.

«Соціалізм в окремо взятій країні». Прикладний кейси
Історія утворення НДР. Призначення «Берлінського муру».
Функціонал «Штазі». Символічне сприйняття постаті Еріка Мільке – «майстер страху».

Місце історії зарубіжних політичних вчень у системі соціальних і гуманітарних наук. Її «ядро»,
дослідницький фокус.
Формування дисципліни «політична наука». Етапи становлення, обставини, основоположники.
Суть протиставлення фундаментальної і прикладної (емпірико-орієнтованої) науки.